

Oponentský posudek bakalářské práce Anety Zemánkové

Pojetí existencialismu v dílech Loděnice a Juntacadáveres od Juana Carlose Onettiho

Aneta Zemánková si pro svou bakalářskou práci zvolila analýzu existencialistických prvků ve dvou románech jednoho z iniciátorů tzv. moderního hispanoamerického románu, uruguayského spisovatele Juana Carlose Onettiho.

V úvodu autorka předkládá přehledné rozvržení práce, která je co do délky i obsahu vhodně strukturovaná – nejvíce pozornosti je věnováno centrálnímu tématu (kapitola „4. Vnitřní svět (anti)hrdiny“).

Za slabou stránku práce nicméně považuji, že se diplomantka často uchyluje ke zkratkám a vágním formulacím, jako je tomu již v druhé kapitole „2. 2. Onetti v kontextu literárních dějin“ (např. str. 11: „Od třicátých let... lhostejný ke svému osudu.“). V některých případech je téměř nemožné pochopit zamýšlené sdělení – ráda bych během obhajoby požádala o objasnění pasáže: str. 10 „Od třicátých let... formovalo.“

Po obsahové stránce je dílo uruguayského autora dostatečně zasazeno do kontextu literárních dějin, například jsou výstižně popsány příčiny vzniku nového hispanoamerického románu (str. 10–11). Autorka zmiňuje vliv tragických událostí v Evropě na dílo Onettiho, jehož postavy se vyznačují beznadějí a ztrátou životního smyslu. Bylo by však vhodné zmínit i faktor domácí, jedno z významných témat laplatské literatury – vykořeněnost a nemožnost opřít se o dlouhodobější tradici, či o indiánskou kulturu, jako je tomu v jiných hispanoamerických zemích.

V kapitole „3. 1. Existencialismus jako reakce na společenskou situaci“ popisuje Aneta Zemánková hlavní ideje francouzského ateistického existencialismu, a to za pomoci dvou zvolených textů: přednášky J.-P. Sartra „Existencialismus je humanismus“ a filosofické eseje Alberta Camuse „Mýtus o Sisyfovi“ (ten však neanalyzuje, pouze z něj cituje jednu pasáž (s. 15)). Tato kapitola by podle mého názoru měla být obsáhlejší a propracovanější, aby autorka posléze mohla teze existencialismu zevrubně porovnat se dvěma zvolenými romány.

V kapitole „3. 2. Ovlivnění evropským existencialismem“ nastínila diplomantka možný vliv francouzského ateistického existencialismu na Onettiho dva romány. Cenná je zde zmínka o Albertu Camusovi, s nímž byl uruguayský autor v kontaktu (s. 15). Autorka dochází k závěru, že Onettiho romány nelze mezi existencialistické řadit (s. 15. „V dílech jsou přítomna existenciální muka, řešení ne.“) Na s. 15 porovnává Onettiho postavy s postavami prokletých básníků a romantiků. Mohla by rozdíly mezi nimi při obhajobě rozvést? Na tomto místě se také objevuje poznámka, že „existencialističtí [autoři tíhnou] k vyšším absolutním hodnotám“. V textu je zapotřebí vysvětlit, co přesně tím autorka míní. V poznámce pod čarou je navíc odkaz na S. Kierkegaarda, jenž je představitelem *křesťanského* existencialismu 19. stol. – nikoli dosud analyzovaného ateistického stol. 20.

V kapitole „3. 3. Existencialistické prvky v Onettiho próze“ autorka výstižně popisuje životní postoje protagonisty Larsena: zdůrazňuje např. téma útěku do vlastní představivosti (s. 17), Larsenův odpor k měšťáctví (s. 20) a protagonistův nihilistický postoj k životu (opravdu spíše než existencialistický, explicitně zmíněno až na s. 30). S výjimkou dvou pozdějších citací Camuse (s. 22) a Sartra (s. 28) se jediný pokus provázat filosofické texty s autorovými romány nachází právě v této kapitole. Jinak se již diplomantka k existencialistickým textům nevrací.

Odkaz na Sartrův text v pozn. č. 53 na s. 18 nepovažuji za adekvátní. Francouzský myslitel v odkazované přednášce „Existencialismus je humanismus“ předestřel řešení „opuštěnosti Bohem“ a z ní plynoucí nietzscheovský etický problém, že „vše je dovoleno“. Ráda bych se během obhajoby autorky zeptala, v čem toto řešení podle Sartra spočívá. Byl by jeho optikou Larsen existencialista? Žil by autenticky, či ne? A proč?

V kapitole „4. Vnitřní svět antihrdiny“, která spolu s předešlou kapitolou tvoří těžiště práce, si autorka zkoumané téma vymezila velmi zešířena. I proto je nucena analyzovat Larsenův způsob vnímání světa na základě děje. Opakovaně naznačuje zajímavá témata, ale nesetrvává u nich. Pro soustředěnější analýzu by bylo vhodné rozdělit si kapitolu na jednotlivé komponenty Larsenova vnitřního světa, např. krize identity, obrát do sebe, téma úniku atd. (jako tomu je v podkapitole „4. 2. Pocit samoty a odcizení“). Jedno z témat, které zde diplomantka rozvíjí je Larsenův způsob vnímání reality. Na s. 18 píše, že jeho pevným bodem v životě (v díle *Loděnice*) je práce, „ve kterou věří celou svou existencí“. Na s. 25 se nachází podobné tvrzení, že postavy „spolu sdílí nesmyslnou práci, které si je vědom každý krom Larsena“. Na s. 28 však autorka zmiňuje téma hry a lži: Je si, či není Larsen vědom svého sebeklamu? Nejedná se konec konců o kolektivní iluzi, z níž se stává realita? V této kapitole je též zachycena neschopnost postav komunikovat. Může autorka popsat, jak je toto téma podpořeno po stránce formální? (Jak autor pracuje s vypravěčem, časem, dějem a se samotným jazykovým materiálem?)

Pro poslední kapitolu zvolila Aneta Zemánková poetický název „4. 3. Oblak nad Santou Mariou a zrezlá konstrukce loděnice“. Věnuje se zde Onettiho záhadnému městu Santa María a přilehlému městečku Loděnice. Kromě univerzálního vyznění Onettiho díla (vykořeněnost moderního člověka), upozorňuje autorka i na možnou, kritiky často zmiňovanou, metaforu Latinské Ameriky jako místa, kde se nepodařilo naplnit očekávání a vize (s. 30).

Autorka si zvolila nejjednodušší téma. Onettiho romány jsou dojemové, někdy až lyrické. Jeho díla neformulují doktríny, proto je obtížné sledovat v nich zvolený ideový rámeček. Práci dominuje především interpretační analýza, autorka zcela opomíjí analýzu formální a jazykové stránky díla (pouze letmé zmínky lze nalézt na s. 15 a s. 24), která je pro filologický rozbor stěžejní.

Sekundární literatury autorka zvolila dostatek. Text vykazuje některé pravopisné a stylistické nedostatky: nesprávně uvedená interpunkce u přímé řeči (s. 17, poz. 47), odsazení prvního odstavce – úzus je neodsazovat. Dále se v textu objevují některé hovorové výrazy (s. 7. „novinařina“, s. 26 „tehďa“) i hrubé chyby (např. s. 18 „vyjímka“, s. 10. „Španělských intelektuálů“, s. 9. „nového světa“). Ve spojení „Río de Plata“ chybí člen (abstrakt a s. 10).

Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a po jistém váhání navrhuji hodnocení *velmi dobře*.